

De aantekeningen in de *Schatkamer*

Lud. Smids *Schatkamer* heeft een formaat van 117 x 195 mm. Het exemplaar van De Haen is doorschoten met 222 blanco bladen van 162 x 213 mm, waartussen de oorspronkelijke gedrukte bladen als het ware verscholen zitten. De Haen schreef het grootste deel van zijn aantekeningen op de ingevoegde vellen, maar maakte af en toe ook een notitie in de marge van de gedrukte tekst of de open ruimtes daartussen.

Latere eigenaren van het boek hebben er ook aantekeningen in gemaakt. Sommige zijn van de hand van Bodel Nijenhuis, andere van onbekende herkomst of slecht leesbaar. Er is voor gekozen die aantekeningen niet in de transcriptie op te nemen.

In 1995 heeft Jeanine Otten in verband met een ander onderzoek een deel van De Haens aantekeningen op schrift gesteld. Bert Kolkman is daar later mee doorgegaan. Omdat het steeds heen en weer reizen veel tijd kostte heeft Elisabeth Vuurmans van ongeveer 75 bladen één of meer digitale foto's gemaakt. Het onhandige en kwetsbare boek kon maar een heel klein beetje open en er mocht geen flitslicht gebruikt worden. Daardoor was de gefotografeerde tekst soms slecht of zelfs niet leesbaar. Leni Heijstee heeft de bladen zo goed mogelijk uitgetypt. Het geheel is daarna door Leonard Kasteleyn nog eens grondig gecollationeerd.

De blanco vellen zijn niet regelmatig tussen de pagina's ingeplakt. Soms ontbreken ze, soms zitten er twee bij elkaar. Ze kunnen zowel voor als na de eveneens ingeplakte prenten voorkomen. Dat maakt het moeilijk een verwijzing naar de juiste plaats van de aantekeningen te geven. Er is voor gekozen om bij annotaties die naast een gedrukte pagina staan het nummer van die pagina te vermelden. In andere gevallen wordt aangegeven waar die na de voorgaande even pagina te vinden is. Om een en ander duidelijk te maken is aan de transcriptie een 'Lijst van de ingevoegde bladen en trefwoorden' toegevoegd.

De Naem-Lysten

Het handschrift bestaat uit 112 los aan elkaar genaaide foliovellen. De gebouwen worden per gebied alfabetisch behandeld; aanvankelijk 4, later 3 per pagina. Sommige bladen hebben een afwijkende indeling en verschillende bladzijden zijn leeg.

Het toenmalige Rijksarchief voor Overijssel te Zwolle beschikte over kopieën, die welwillend ter beschikking werden gesteld. Daaruit werd een voorlopige transcriptie gemaakt. Naderhand werd deze weergave, in samenhang met de transcriptie van De Haens aantekeningen in de *Schatkamer*, nog eens nauwkeurig met het origineel vergeleken.

Bij de transcriptie is ook aandacht besteed aan de bladen met een afwijkende indeling en het feit dat op enkele plaatsen de volgorde niet klopt. De ongenummerde bladen zijn daarom fictief genummerd in de volgorde waarin ze zijn ingenaaid. Dat leidde tot een 'Index op de *Naem-Lijst*', waarin de afwijkingen worden aangegeven en die bij de transcriptie is gevoegd.

Problemen bij de transcriptie

De Haens schrift is meestal goed leesbaar, hoewel er, vooral in de *Schatkamer*, ook haastig gemaakte notities in voorkomen die moeilijker te ontcijferen zijn. Andere kenmerken van De Haens schrift gaven meer problemen.

Zo is daar het inconsequente en soms onduidelijke gebruik van hoofd- en kleine letters. De Haen lijkt geregeld een nieuwe zin met een kleine letter te beginnen, maar het kan ook zijn dat hij een iets grotere kleine letter als hoofdletter gebruikte. We zien dat vooral bij de A (a) en de D (d). In de transcriptie is van geval tot geval beoordeeld of De Haen een hoofd- dan wel een kleine letter bedoelde.

De letter 'u' wordt door De Haen zowel met als zonder de in het begin van de achttiende eeuw ter onderscheiding van de 'v' nog gebruikelijke accent aigu (ú) geschreven. In de transcriptie is dat nagevolgd, hoewel fouten daarbij onvermijdelijk waren.

Afbreektokens heeft De Haen afwisselend met -, = of ,, aangegeven, al dan niet in combinatie met een dubbele punt of een streep boven de laatste letter. Afkortingen zijn ook op verschillende manieren weergegeven; bij Anno bijvoorbeeld wordt A^o, A^o of A^o gebruikt. De verschillende tekens zijn niet altijd goed leesbaar en met de op de computer beschikbare symbolen soms niet correct weer te geven. Er is echter geprobeerd het origineel zo nauwkeurig mogelijk te volgen.

In enkele gevallen is het niet gelukt bepaalde woorden of tekens te ontcijferen. Dat is in de transcriptie met [onleesbaar] aangegeven.

Bedankt !

Al met al is er aan deze transcripties geruime tijd gewerkt en heel wat mensen hebben er bij geholpen. Daarbij denk ik allereerst aan de medewerkers van het Rijksprentenkabinet te Amsterdam, waarbij met name de heer M.D. Haga genoemd mag worden, en het Stadsarchief en Atheneumbibliotheek te Deventer, die mij zeer terwille zijn geweest.

Hartelijk dank daarvoor. Ook bedank ik Jeanine Otten, Leonard Kasteleyn en Bert Gerlagh voor de van hen ontvangen gegevens en de heren A.J. Gevers en A.J. Mensema voor het beschikbaar stellen van kopieën van de *Naem-Lijst*. Elisabeth Vuurmans en Leni Heijstee, hiervoor genoemd, ben ik eveneens veel dank verschuldigd, evenals Peter Kolkman die adviseerde bij de verwerking van de digitale foto's. Nogmaals wil ik Leonard Kasteleyn noemen, die de eindcontrole van de transcriptie van de *Schatkamer* op zich nam.

Ik realiseer me dat ik namen oversla. Vergeef het mij; de keus is moeilijk en mijn geheugen beperkt. Maar voor iedereen, genoemden en ongenoemden, die mij bij de transcriptie geholpen hebben geldt dat ik ze bijzonder dankbaar ben.

februari 2006

Bert Kolkman